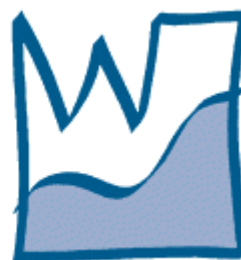

Wästlunds Logopedmottagning
BOA PROSODI AB – ÖREBRO
Helena Forne-Wästlund, Leg logoped
info@prosodi.se/ info@prosodi.net
Tel/fax: 019-260670

Läkarstämman 2001: Specialistvård- Adekvat medicinsk rådgivning

Information till remittatörer:

Talträningsbehandling av barn/vuxna som stammar och/eller skenande tal enligt metoden Comprehensive Stuttering Program (CSP) och PFSP. (F98.5) Stamning, (F98.6) Cluttering

Helena Forne-Wästlund, leg logoped
Wästlunds Logopedmottagning
Skäpplandsgatan 1 C
1631 703 46 ÖREBRO

019/ 26 06 70 info.prosodi.se
BOA Prosodi Aktiebolag, Örebro
Org nr: 55 64 85 -

VERKSAMHET: SPECIALISTVÅRD Comprehensive Stuttering Program (CSP)

DIAGNOSKODER

ÅTGÄRDSKODER

F 98.5 Stamning
rehabiliteringsåtgärd

F 98.6 Cluttering

Z 50.5 Talterapi,

FÖREKOMST

Ungefär 1% av världens vuxna befolkning beräknas stamma, vilket för Sverige ger en nedre siffra på 60.000 personer. De flesta stammar utan någon orsak sk idiopatisk stamning. Den idiopatiska stamningen debuterar när talutvecklingen kommit igång och upp till puberteten. De flesta börjar stamma mellan 2 och 5 års ålder. Prevalensen av stamning hos barn går ner i samband med puberteten och därefter. Med andra ord är risken för att börja stamma (idiopatisk stamning) efter puberteten så gott som obefintlig. Vissa barn som stammar tillfrisknar spontant, medan andra gör det efter en kort behandling. 84% av alla barn som stammar har tillfrisknat vid 16 års ålder. (Andrews et al 1983). De som är kvar behöver specialiserad och tidskrävande behandling. Tre gånger så många pojkar som flickor stammar, och denna snedhet i fördelningen mellan könen ökar med stigande ålder. Förvärvad stamning kan inträffa hos normaltalande efter traumatisk eller vaskulär hjärnskada. Tillfrisknandet kan ske

spontant eller efter stamningsbehandling med talträning, och ibland även när man utrymt det skadade området exempelvis efter en blödning eller hjärntumör.

NY BEHANDLINGSSTRATEGI: CSP

Denna behandlingsform innebär ett förändrat synsätt på stamning, från att behandla stamning som om det vore psykiskt betingat (icke-undvikandeterapi) till att behandla stamning som ett fysiologiskt betingat funktionshinder, vilket de senaste 40 årens internationella forskning och WHO:s definition av stamning understödjer. Talträning som vårdform har ännu ej vunnit acceptans hos logopedier och foniatrer, vilket medfört svårigheter för vårdsökande att få gehör för sina behov. En adekvat bedömning av huruvida CSP är lämplig behandlingsform för den enskilde patienten bör utföras av barnläkare, neurologer eller neuropsykiatrer i samråd med den logoped som företräder denna behandlingsform.

INDIKATIONER - KONTRAIKATIONER

för adekvat medicinsk rådgivning (Z 71.9) för ställningstagande till denna form av intensiv talträningsbehandling:

Indikationer för behandling: Barn och vuxna med stamning och/eller skenande tal av lätt- mycket uttalad svårighetsgrad. Patienten måste dessutom vara motiverad till att förändra sitt talmönster genom daglig träning och användande av teknikerna för ökat talflyt under minst ett år. Bra för dyslektiker.

Kontraindikationer mot behandling: Patienter som ej är mottagliga för kommunikation, information och undervisning i grupp tex vid kristillstånd, elektiv/selektiv mutism (F94.0), vanföreställningssyndrom (F22). Även grav DAMP/ADHD (F90.0), grav Asperger (F84.5), röststörning med tremor (spastisk dysfoni) kan ge mindre lyckat resultat.

DIAGNOSTIK

Den som stammar har diagnostiken "med sig". Diagnostik mellan stamning och normala omtagningar är därför bara aktuell vid stamningsdebuten hos barnet eller inom ett år därefter. Differentialdiagnostik mellan stamning och cluttering (skenande tal) är oftast vanskelig och dessutom ej särskilt nödvändigt att göra vid denna behandlingsform. I de flesta fall utgör cluttering en delkomponent i stamningsmönstret, med en något mindre problemtyngd än vid stamning. Vid stamning i kombination med andra funktionshinder eller handikapp tex dyslexi, cerebral pares är det viktigt att separera vilka komponenter som härleds från vad för att ge adekvat behandling och ge en realistisk

prognos för förväntade behandlingsresultat. Den kliniska "diagnostiken", rutinerna, koncentreras på de komponenter, som är viktiga för prognos och behandlingsresultat: Bedömning av stamningens svårighetsgrad: utefter videospelning mätning av stamningsblockeringarnas frekvens, duration och medrörelsernas myckenhet. (SSI) Bedömning av patientens problemtyngd till följd av stamningen, genom enkät med olika påståenden som är förknippade med dessa problem (PSI).

BEHANDLING

Helårsbehandling enligt den kanadensiska metoden Comprehensive Stuttering Program (CSP) inkluderande talträning enligt Precision Fluency Shaping Program - PFSP (Ung. program för noggrann formgivning för flytande tal). Behandlingen har utarbetats för svenska och utvärderats i projektet "Datorstödd talträning för personer som stammar" av Helena Forne-Wästlund i samarbete med Hjälpmedelsinstitutet, Sveriges Stamningsföreningars Riksförbund finansierat av Allmänna Arvsfonden. Behandlingen innefattar (För ungdomar/vuxna) tre veckors daglig intensiv träning på mottagningen i Örebro (må-fre) med datorstödd individuell talträning, talträning i grupp och undervisning i grupp om 5-7 deltagare. De sista dagarna, när patienterna lärt sig ett flytande sätt att tala, tränar vi de nyvunna färdigheterna i olika situationer. På så sätt får deltagarna en stabil vana att använda talteknikerna innan intensivkursen avslutas. För hemträningen får deltagarna låna hem en dator med träningsprogrammet installerat och körklart under 6 månader. Dessutom bandspelare. Efter 6 månader använder de flesta inte datorn. Då har talmönstret börjat bli en naturlig vana. Uppföljningshelger anordnas här på mottagningen efter 6 mån och 1 år. Barnbehandling: Barn klarar sig på kortare tid. Nu under året utvärderas barnbehandling på en intensivvecka och en uppföljningshelg, med lovande resultat.

FÖR RIKSREMITTERING - STAMNING gäller följande kriterier:

A Specialistvård, medicinska skäl

B Specialistvård, patients önskan

C Enligt vårdgaranti: (långa vårdköer till behandling inom hemlandstinget. 200 vakanta logopedtjänster i landet!)

För frågor kontakta beställarenheten i Ert landsting.

LOGOPEDISK UTREDNING - KONSULTATION

Utredning av patient för CSP-behandling erbjuds av Wästlunds logopedmottagning inför ställningstagande till riksremittering: Indikationer/kontraindikationer mm. För information och rådfrågning kan

man vända sig till mig direkt: e-mail: info.prosodi.se och telefon/telefax 019/ 26 06 70.

Remisstvång föreligger ej. Även patienter är välkomna att höra av sig på ovanstående adress.

FORSKNING

Den kliniska forskningen och utvecklingen inom området stamning är en kontinuerlig del av verksamheten. Fördelen är att forskningsresultaten snabbt kan omsättas i den kliniska verksamheten för att utveckla metoden ytterligare. Det medför också att den forskning som presenterats har väckt intresse bland brukargrupper - de som stammar - och logopedier i andra länder. Intresseområdet är behandlingsutvärderingar och lingvistiska - neurolingvistiska aspekter på behandlingsresultaten. Målet är en praktisk - klinisk forskningsinriktning, som snabbt skall finna sin tillämpbarhet. För nästkommande år diskuteras ett fortbildningsprojekt för logopedier i tredje världen. Forskningen bedrivs genom ett informellt nätverk med olika institutioner i främst Tyskland och Kanada, men också i Sverige.

LITTERATUR

- * Andrews et al:(1983) Stuttering: A review of research findings and theories circa 1982. *Journal of Speech and Hearing disorders, Vol 48, s 226-246, August 1983*
- * Forne-Wästlund,H: (2001) Datorbaserad talträningsbehandling för personer som stammar. *Hjälpmiddelsinstitutet, Stockholm*
- * Forne-Wästlund, H: (2001) Sammanfattning av utvärderingsprojektet: *PLUS 1/2001, Sveriges Stamningsföreningars Riksförbund.*
- * Forne-Wästlund, H: (2001) Inlämnat abstract till läkarstämman: Avvikande hjärnaktivitetsmönster hos stammare visar på möjligheter till nya terapeutiska grepp.
- * Forne - Wästlund, H: (2000) A phonetic Schedule for adaptation of PFSP into Scandinavian Languages. *Proceedings from the 3rd world Congress of Fluency Disorders, Nijmegen University Press*
- * Forne - Wästlund, H: (2000) The Swedish Comprehensive Stuttering Treatment Program. *Proceedings from the 3rd world Congress of Fluency Disorders, Nijmegen University Press*
- * Jörgensen, E: (2001) Poster: Client Evaluations of The Swedish Comprehensive Program *Universitetet i Gent, Belgien. 4th World Congress of International Stuttering Association (ISA) KLICKA HÄR!*

* Kroll, R.M & de Nil, L.F (1998) Positron Emission Tomography Studies of Stuttering: Their relationships to our theoretical and Clinical understanding of the Disorder. *Revue d'ortophonie et d'audiologie Vol. 22, No 4 Decembre 1998.*

För jfr icke-undvikandeterapi:

?? Helltoft-Nilsén, C & Ramberg, C (1998): Evaluation of a Scandinavian intensive program for stuttering in adolescence. *Logopedics, phoniatics, vocology Vol. 24:2 1999*

Resultat: Jämförelse mellan CSP och Icke-undvikandeterapi

Lyssnarbedömningar av talet före- efter intensiv behandling:

	Comprehensive (CSP)	Icke-undvikandeterapi
Andel med förbättrat talflyt efter beh.	89% (8 av 9)	46% (6 av 13)
Varav lätt stamning efter beh.	11% (1 av 9)	8 % (1 av 13)
Varav mycket lätt stamning efter beh.	44% (4 av 9)	0 % (ingen)
Varav ingen stamning efter beh.	33% (3 av 9)	0 % (ingen)

Bedömning av stamningens problemtygnd före- efter behandling:

	Comprehensive (CSP)	Icke-undvikandeterapi
Andel som fått minskade stamningsproblem efter behandlingen	78 % (7 av 9)	39 % (5 av 13)

LITTERATUR:

Forne-Wästlund: (2001) Datorbaserad talträning för personer som stammar, *Hjälpmiddelsinstitutet, Stockholm*

Helltoft-Nilsén, C & Ramberg, C (1998): Evaluation of a Scandinavian intensive program for stuttering in adolescence. *Logopedics, phoniatics, vocology Vol. 24:2 1999*